doi.org/10.31392/UDU-nc-series14-2025-33-23
УДК 784.09:17.026-053.6

Мирослава СТРЮК [1]

Мотиваційно-ціннісний компонент виконавської культури підлітків

Висвітлено особливості мотиваційної-ціннісної сфери виконавця-співака підліткового віку. Успішність та реалізованість в процесі вокально-виконавської діяльності детермінується наявністю мотивації, потреб та інтересу. Показниками мотиваційно-ціннісного компонента визначено: прояв інтересу в процесі вокально-виконавської діяльності; прагнення вокаліста підліткового віку до постійного самовдосконалення; наявність ціннісних орієнтирів виконавської культури. Виконавська культура – це полімотивована система, яка включає в себе: мету; наявність мотивації та ціннісних орієнтирів; діяльність, яка підпорядковується потребам та інтересам вокаліста-підлітка; успішністю та реалізацію в процесі вокально-виконавської діяльності, що надихає на подальші звершення.

***Ключові слова*:** мотивація, ціннісні орієнтири, потреби, інтереси, самовдосконалення, вокально-виконавська діяльність, підлітковий вік, професійна траєкторія виконавця.

Вступ. Досягнення успіху в площині особистісної діяльності і реалізація власних здібностей є важливими потребами сучасної людини. Відомо, що високоорганізована та вмотивована особистість, спираючись на власні потреби та ціннісні орієнтири, надбані протягом всього життя, легше досягає поставленої мети і тримається заданого курсу поки не досягне бажаного результату. Мотивація і потреби – першочергові чинники, які дозволяють окреслити парадигму свого професійного, творчого та особистісного шляху, наповненого втіленням власних ідей, мрій та потенціалу.

Відсутність мотивації, потреб або інтересу може призвести до певної інерції в поведінці людини, не бажанні здійснювати будь-який вид діяльності і перетворитися на гальмівний фактор, який обмежує реалізацію її здібностей. Наявність мотивації та ціннісних орієнтирів надає можливість спрямувати власний розвиток відповідно до поставленої мети і продовжувати даний напрям в майбутньому.

Мета статті – дослідити та висвітлити особливості мотиваційно-ціннісної сфери підлітків в процесі виконавської діяльності через: визначення відмінностей між дефініціями мотив, мотивація та потреби; представлення поглядів мислителів на тотожність мотиваційної та активної діяльності; розгляд ключових показників мотиваційної-ціннісного компонента; підкреслення значущості мотивації та ціннісних орієнтирів у формуванні виконавської культури; окреслення чинників впливу на формування виконавської культури.

Аналіз досліджуваного матеріалу. Відмітимо, що інтерес до обраної нами тематики дослідження не вщухає. Навпаки, збільшується кількість наукових праць,

[1] © ***Стрюк Мирослава Вячеславівна***, аспірантка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова. https://orcid.org/0009-0003-8948-9446

у яких розглядається ця проблема. Серед науковців, які досліджували питання психологічного розвитку особистості в підлітковому віці, слід зазначити Н. Гончарову, Ю. Горбенко, Ю. Калюжну, В. Лавріненко, М. Мельничук. У роботах С. Занюк та Н. Іванової розглянуто особливості мотиваційної сфери особистості. Проблематика формування виконавської культури учнів висвітлена у дослідженнях Ю. Грицун, Г. Соколової, О. Спольської, К. Татарко. Феномен виконавської культури став предметом дослідження науковців Д. Бутрея, Ю. Мережко, О. Процищиної.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до розгляду поняття «мотиваційно-ціннісний компонент», ми хотіли б зазначити, що в період Античності давньогрецькі філософи Аристотель, Демокрит, Лукрецій, Платон і Сократ, досліджуючи явище мотивації, створили умови для розроблення теоретичних засад даного феномена [1, с. 21]. Головні ідеї, розробленні давньогрецькими мислителями, вплинули на подальші дослідження мотиваційної діяльності людини і залишаються актуальними до сьогодні.

Також на формування світоглядних парадигм важливе значення має перехід від антропоцентризму до теоцентризму і навпаки. З огляду на це необхідно висвітлити відмінність між антропоцентризмом та теоцентризмом. Ключова відмінність між означеними дефініціями полягає в тому, що центром антропоцентризму є людина, а теоцентризму – Бог. У наукових джерелах антропоцентризм визначається «…світоглядом, згідно з яким людина є центром та найвищою метою світотворення» [2, с. 40]. З антропоцентричної позиції людина – це унікальне і неповторне творіння Всесвіту, «центральна постать мислення про світ» [2, с. 41]. На противагу цьому науковець А. Мештанов розглядає теоцентризм через поняття буття і зазначає, що теоцентризм – це «світогляд, в якому Бога представлений джерелом і мірилом всього сущого» [3, с. 54].

Більш ґрунтовне дослідження мотивації було продовжено в XV столітті. Саме в цей період одним із ключових факторів впливу на вмотивовану діяльність розглядається потреба – задоволення від життя та уникнення не задоволення. Наступним витком історичного розвитку, який є сутнісним для нашого дослідження, є XVII століття. В даний період питання мотиваційної сфери людини розглядається філософами Т. Гоббсом, Р. Декартом та Б. Спінозою. Зокрема, Б. Спіноза зазначав, що рушійним чинником поведінки людини є афекти-потяги, які пов'язані з фізичним тілом та душею. Натомість Р. Декарт пов'язував мотиваційну діяльність з вольовим імпульсом та прагненням до свободи, а Т. Гоббс розглядав мотивацію як бажання до самозбереження [1, с. 21].

Серед дослідників XVII століття, які розглядали питання мотивації, найбільш впливовими були позиції французьких матеріалістів К. Гельвеція, П. Гольбаха, Є. Кондільяка. Вони вважали, що першочерговими причинами активності людини є її потреби. Подальше вивчення означеного феномена пов’язується з діяльністю австрійського психолога З. Фрейда, який досліджував підсвідомість людини і став засновником теорії психоаналізу. Згідно його наукової позиції, певними причинами активної діяльності є несвідоме, потяги людини, а також інстинкти, які вона має від народження і які передаються спадково.

Квінтесенція розвитку дефініції «мотивація» представлена в роботі А. Шопенгауера «Чотири принципи достатньої причини» (1900-1910 рр.). У даній роботі провідними аспектами вмотивованої діяльності була визначена воля до

життя і заохочення власних бажань. Однак, на його думку, як тільки одні бажання здійснилися, виникає потреба у реалізації нових бажань. Філософ зазначає, що постійна необхідність втілення власних бажань мотивує людину і дозволяє їй уникнути страждань.

Варто відмітити, що проблематика мотивації стає затребуваною в багатьох науках, зокрема філософії, соціології, психології та педагогіці та інших науках, пов'язаних з активністю людини. У науковому просторі існує багато тлумачень досліджуваної дефініції (близько 3000 тисяч), але ми зупинимося на більш значущих для нашого дослідження. В наукових джерелах вона висвітлена наступним чином: «мотивація – це сукупність спонукальних факторів, які викликають активність організму і визначають його спрямованість» [4]. Дана дефініція вбачає наявність стимулу, мотивів та потреби до певної діяльності, а потреби та мотиви розглянуті як активізатори будь-якої діяльності, в тому числі виконавської. У дослідницькому просторі існує думка, що потреби і мотиви тотожні за своїм значенням [5, с. 189], але ми вбачаємо необхідність розмежовувати дані поняття, тому що «потреба спонукає до активності, а мотив – до спрямованої діяльності. Коли потреба конкретизується і знаходить предмет, то вона перетворюється на мотив» [4].

Важливо зазначити, що мотиваційно-ціннісна сфера особистості має певну структуру, яка складається з мотивів, потреб, цінностей, інтересів тощо. Одним із ключових елементів даної сфери є мотив, який можна розмежувати на внутрішній та зовнішній. Внутрішні мотиви розглядаються як більш сталі процеси, які відповідають за зміст і процес самої діяльності; полем діяльності зовнішніх мотивів є самовизначення та самовдосконалення. Ми вважаємо, що злагоджена та збалансована взаємодія внутрішніх і зовнішніх мотивів дозволяє досягнути особистості максимальної ефективності в процесі будь-якої діяльності зокрема й виконавської.

Як було зазначено вище, головними елементами структури мотивації є мотиви; мотивація, як і мотиви поділяється на внутрішню та зовнішню. Відмінність між означеними видами мотивацій полягає в наступному: «зовнішня мотивація детермінує поведінку фізіологічними потребами і стимуляцією середовища, внутрішня мотивація – зумовленість факторами, безпосередньо не пов'язаними із впливом середовища і фізіологічними потребами організму» [4].

Внутрішньо вмотивована особистість зосереджується на самому процесі діяльності і почуттях задоволення і радості, які вона отримує від цього, а зовнішньо вмотивована людина активізує свою діяльність задля досягнення поставленої цілі або мети. Авторитетним прикладом внутрішньо вмотивованої особистості для учнів-підлітків може слугувати педагог або наставник, який крізь призму власної діяльності показує зацікавленість до навчального процесу.

Інший вектор спостерігається у зовнішніх мотивах і зовнішній мотивації. Спонукальним фактором зовнішньої мотивації є досягнення матеріальних благ, соціального престижу тощо. Прийнято вважати, що діяльність кожної людини підпорядковується зовнішнім та внутрішнім мотивам, які складають певний мотиваційний комплекс. Слід зазначити, що дотримання балансу зовнішніх та внутрішніх мотивів є важливим і необхідним в навчально-виконавській діяльності співака і залежить від певних факторів.

У зв'язку з тим, що в період підліткового віку відбуваються зміни фізичного, психологічного та розумового розвитку особистості (перехід до абстрактного та формального мислення) мотиваційно-ціннісна сфера підлітків також зазнає певних змін, тобто відбувається суперечливість між домінантністю зовнішніх та внутрішніх мотивів. Це пов'язано з потребою виокремлення (прояву) власного Я і в той же час у показі соціальної значущості. Науковці зазначають, що протиріччя мотиваційної сфери пубертату полягають у зміні потреб, а саме: «потреба зрозуміти свій внутрішній світ та прагнення до адекватної самооцінки; потреба відповідати не тільки вимогам тих, хто оточує, а й в першу чергу власним вимогам та самооцінці; потреба в самостійності та бажанні впливати на дійсність та світ в цілому» [5, с.193].

Зазначивши зміну потреб пубертатного періоду, буде доречно розглянути ієрархічну піраміду потреб за А. Маслоу. Видатний представник гуманістичної психології розробив власну модель потреб і класифікував їх за групами та ціннісної значущості для розвитку особистості [4, с.15]. Розроблена науковцем піраміда потреб розмежовується за певними рівнями, а саме: фізіологічні потреби, потреба в безпеці, потреба в емоційних контактах, потреба в самоповазі, потреба самоактуалізації (порядок потреб висвітлений від нижчих до вищих). Спираючись, на класифікацію потреб А. Маслоу, ми маємо можливість спрямовувати навчальну діяльність на досягнення потрібного результату у відповідності до потреб.

На основі вище викладеного матеріалу ми можемо стверджувати, що потреби перетворюються на мотиви; мотив дозволяє зрозуміти свої потреби і визначити, через який вид діяльності можна їх задовольнити; головна відмінність між внутрішніми і зовнішніми мотивами полягає в тому, що внутрішні мотиви відповідають за позитивні відчуття у процесі діяльності, а спонукальним фактором зовнішніх мотивів є результат, пов'язаний з набуттям матеріальних цінностей, престижу тощо.

Аналізуючи наукові джерела, ми з'ясували, що одним з параметрів мотивації є цінності або ціннісні орієнтири, спрямовані на задоволення потреб та інтересів. Визначення понять «цінності» та «ціннісні орієнтири» має багато тлумачень, але ми висвітлимо найбільш доречні для нашої теми. Отже, «цінності – це властивість того чи іншого предмета або явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання, а ціннісні орієнтири – це предмети, цілі або засоби для задоволення потреб особистості» [6, с.12].

Важливо зазначити, що формування та розвиток цінностей та ціннісних орієнтирів особистості залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів можна віднести матеріальне забезпечення, умови життя, соціальне спілкування. Внутрішні фактори складаються з мотивів, інтересів, потреб, психологічного стану тощо. Відомо, що формування цінностей починається з сім'ї; сімейні цінностей впливають на уявлення особистості стосовно соціальних норм, ролі та правил взаємодії; вони слугують показниками певних ідеалів та орієнтирів. Сімейні цінності, закладені в молодшому віці, можуть слугувати необхідними фундаментом для подальшого формування цінностей вже у підлітковому віці, які часто зазнають впливу інших чинників.

Формування та розвиток мотиваційно-ціннісної сфери є важливим для особистості як в загальному значенні так і конкретно для музиканта-виконавця. Ключовими чинниками успішної реалізації музично-виконавській діяльності постає

мотив, потреба, інтерес до виконавства, які спираються на цінності та ціннісні орієнтири підлітків і залежать від внутрішніх та зовнішніх факторів. Мотиваційно-ціннісна сфера створює багатокомпонентну систему їх виконавської культури.

Дослідження ключових концептів та положень мотиваційно-ціннісної сфери людини дозволяє нам висвітлити критерії та показники *мотиваційно-ціннісного компонента*. Отже, критерієм даного компонента є *міра спрямованості на постійне вдосконалення виконавських здібностей та ступінь сформованості ціннісних орієнтацій.* Показниками мотиваційно-ціннісного компонента ми вбачаємо: прояв інтересу до музичного мистецтва в процесі співацької діяльності; прагнення до постійного самовдосконалення під час виконавської діяльності; наявність орієнтирів у виконавській культурі.

Ми вважаємо, що інтерес виконавця до співацької діяльності можна розглядати як потребу до постійного опанування новими знаннями, уміннями та навичками. Ми дотримуємося думки вченої І. Глазунової, яка зазначає, що необхідність потребового збудження і створення інтересу до засвоєння нових знань, умінь і навичок є важливими чинниками успішної виконавської діяльності і залежать, в першу чергу, від правильно організованої роботи викладача [7, с.99].

У наукових джерелах інтерес визначається як потужний мотиваційний процес, який заряджає енергією навчання, спрямовує академічні та кар'єрні траєкторії і має важливе значення для успіху; Тобто інтерес є важливим мотиватором будь-якої діяльності. Відмітимо, що в наукових просторах існує певне розмежовування інтересу на пізнавальний та професійний інтерес. Ми вбачаємо доцільним зупинитися саме на пізнавальному інтересі, тому що він відіграє провідну роль в мотиваційній системі людині, що є актуальним для нашого дослідження [10].

У науковій роботі Л. Романенко зазначається, що інтереси характеризуються за такими параметрами: змістом (матеріальні, загально-політичні, професійні, пізнавальні тощо), метою (опосередковані та неопосередковані), широтою (сконцентрованість в одній галузі або розподілення по об'єктам), стійкістю (залежить від збереження тривалості інтересу) [10]. Також, існує розподіл інтересу з позиції активності. Активні інтереси відповідають за активну залученість в процесі діяльності; пасивні інтереси знаходяться в режимі споглядання. Отже, про наявність інтересу може свідчити активна діяльність підлітків.

У площині виконавської культури дослідниця К. Татарко звернула увагу на виконавський інтерес. Вона зазначає, що інтерес до виконавської діяльності пов'язаний з емоційною сферою особистості, тобто позитивними емоціями, які викликають цей інтерес [8, с. 108]. Прояв інтересу в процесі вокальної діяльності можна розглядати як зацікавленість, здивування, переживання та задоволення від власного співу. Спираючись на наукову позицію К. Татарко, стає зрозумілим, що пріоритетними чинниками виконавської культури є стабільність емоційного стану та позитивні емоції співака в процесі навчально-виконавської діяльності. Отже, показник висвітленого нами компонента, а саме інтерес може проявлятись через: зацікавленість, здивування, переживання, а також задоволення від власного виконання.

Досліджуючи питання мотиваційної сфери виконавця, дослідниця Т. Багрій визначила ключовими чинниками успішної реалізації музично-виконавської діяльності потреби у самоактуалізації та самореалізації [9, с. 110]. Ми

погоджуємось з думкою, що успішність та реалізованість в процесі музично-виконавської діяльності мотивує до подальшої реалізації власних здібностей виконавця. Також хотілось би зазначити, що ще одним показником мотиваційно-ціннісного компонента може бути успіх в процесі вокально-виконавської діяльності, який впливає на подальшу результативність виконавця; бажання до самовдосконалення; розкриття власного творчого потенціалу; необхідність втілення особистісних потреб, інтересів, цінностей та художніх смаків; наявність цілеспрямованості; вмотивованість до подальших публічних виступів.

Важливим чинником успішної виконавської діяльності є також бажання до постійного самовдосконалення. Відомо, що перші важливі кроки до самовдосконалення відбуваються саме в період підліткового віку. Це пов'язано з розвитком самосвідомості, самоактуалізації та самореалізації в даному віковому періоді. Самовдосконалення як процес ґрунтується на реалізації власних потреб, навичок та здібностей; він дозволяє глибше пізнати себе; розвиває емоційний інтелект; вимагає чітко визначених цілей на шляху отримання результатів.

Проблематика самовдосконалення в процесі виконавської діяльності була розкрита в науковій роботі Т. Олійник [12]. Дослідниця зазначає, що процес самовдосконалення в навчально-виконавській діяльності відбувається через чітко визначену мету, яка дозволяє здобувати бажані результати та розвивати виконавську майстерність. Якщо підліток чітко уявляє мету своєї вокально-виконавської діяльності, самостійно визначає свій індивідуальний план навчання – це свідчить про наявність цього показника мотиваційно-ціннісного компонента.

Отже, стає зрозумілим, що ключовий концепт самовдосконалення в процесі виконавської діяльності полягає у визначенні професійної траєкторії або мети виконавця. Реалізація виконавських здібностей потребує від співака підліткового віку включення вольових зусиль, які дозволять не тільки розуміти свою мету, а й прокладати шлях до її досягнення. Процес виконавського самовдосконалення тісно пов'язаний з самосвідомістю і самоконтролем, які дозволять систематично працювати над розвитком своїх здібностей.

На останок зазначимо, що дослідник Д. Бутрей, досліджуючи питання виконавської культури артистів-вокалістів, звернув увагу на творчу індивідуальність виконавця. Він вважає, що творча індивідуальність – це «особистість, яка має унікальні, відмінні якості самовираження, що створюють умови для творчого мислення ...та самовираження» [11, с. 42]. У межах мотиваційної системи виконавця творча індивідуальність може бути розглянута як важливий чинник виконавської культури, спрямований на досягнення результатів в навчально-виконавській діяльності. У даному положенні творча індивідуальність підпорядковується показникам досліджуваного нами компонента, а саме інтересу та прагненню до постійного самовдосконалення, а також підгрунтя для розвитку виконавської культури підлітка.

Висновки. Отже, теоретичне дослідження мотиваційної сфери людини та її ціннісних орієнтирів дозволило підтвердити нашу думку, що виконавська культура – це полімотивована система, яка складається з чітко визначеної мети та цілі; вокально-виконавська діяльність підлітків має спрямовуватися на їх потреби та інтереси, оскільки успішність в процесі виконавської діяльності мотивує на досягнення нових результатів та заохочує до сценічних (публічних) виступів; така діяльність вимагає високого рівня організованості та мотивації. З огляду на

вищевикладений матеріал, ми вважаємо що обговорення проблеми виконавської культури учнів різних вікових категорій є важливою для подальших наукових досліджень.

Література:

1. Іванова Н. Сутність мотиву особистості в теорії мотивації. *Вісник Національного університету оборони України: науковий вісник.* 2021 № 3 (61). 2021. С. 20–27.

2. Скакун І. О. Історичні витоки антропоцентризму. *Журнал Буковинського державного медичного університету: науковий журнал. 2014. № 2 (2). С. 39–43.*

3. Мештанов А. О. Теоцентризм у світоглядній динаміці людини: спроба філософської рефлексії. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». 2021. № 163. С. 53–57.*

4. Занюк С. С. Психологія мотивації та емоцій: навчальний посібник для студентів гуманіт. факультетів ВНЗ. Л.: Ред. вид. відд. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. 1997. 180 с.

5. Гончарова Н. О., Горбенко Ю. Л., Калюжна Ю. І. Психологія розвитку особистості у підлітковому та ранньому віці: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. П.: Астрая. 2018. 342 с.

6. Долинська Л. В. Максимчук Н. П. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Кам'янець-Подільський. 2008. 124 с.

7. Глазунова І. К., ЦЮЙ Ге. Мотивація до навчально-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва: зміст і структура. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки: науковий журнал. 2021. №199. С. 97–102. DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-97-102*

8. Татарко К. О. Методи та прийоми формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. *Науковий часопис УДУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2024 Випуск 31. С. 107–113 doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.15*

9. Багрій Т. Мотиваційний аспект музично-виконавської підготовки майбутнього педагога-музиканта. *Науковий вісник Мелітопольского державного університету. Серія: педагогіка. 2023. № 2(31) С. 109–113*

10. Романенко Л. В. Аналіз дослідженості проблеми формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників у психолого-педагогічній літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. 2014. Випуск 4.*

11. Бутрей Д. І. Зміст і компонентна структура творчої індивідуальності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі: науковий журнал. 2024. № 9. С. 41–46 DOI: https://doi.org/10.28925/2518-766X.2024.97*

12. Олійник Т. І. Організація самовдосконалення концертно-виконавської майстерності студентів-інструменталістів у процесі фахової підготовки. *Збірник наукових праць. 2017. Випуск 2. С. 122–129.*

Myroslava STRIUK

Motivational and significance components of the performing culture of adolescents

The article highlights the concepts of motivation, needs and interests. Considering the definition of interest, attention is focused on cognitive interest, taking into account the topic of research. The difference between external and internal motives, as well as motivation, is indicated. The interpretation is given that the intrinsically motivated person gets pleasure from the process of activity itself, and the externally motivated person goes to achieve the goal, result and receive prestige or material incentives. The parameters of motivation, namely significance and assessment guidelines, are considered. The hierarchical pyramid of needs of A. Maslow is mentioned, because this information will provide an opportunity to direct the educational and performing activities of a teenager based on the specified needs. It is pointed out that theoretical studies of motivated activity took place in Antiquity, and the term motivation was first indicated in the work of A. Schopenhauer "Four Principles of Sufficient Cause". In this work, the main factors of motivated activity are considered the volitional qualities of a person and the realization of one's own desires. It is noted about the features of physical, psychological and intellectual development of students during adolescence. Theoretical studies of the motivational-value sphere of the

adolescent made it possible to highlight the measure of orientation to the continuous improvement of performing abilities and the degree of formation of significance orientations by the criterion of the motivational-value component. The indicators of the motivational and significance components are: interest in musical art in the process of vocal and performing activities; the desire for constant self-improvement; assessment guidelines of performing culture. It is highlighted that the performing culture of an adolescent vocalist is a poly-motivated system that sees the presence of goals, motivation, and value guidelines; a properly built professional path to achieve results and realize abilities; emotional and volitional stability; self-actualization and self-awareness; and constant self-improvement.

Keywords: motivation, value guidelines, interests, self-improvement, vocal and performing activities, adolescence, professional trajectory of the performer.

References:

1. Ivanova N. (2021) Sutnist motyvu osobystosti v teorii motyvatsii. [The essence of the personality motive in the theory of motivation]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy: naukovyi visnyk.* № 3 (61). 20–27. (in Ukrainian)

2. Skakun I. O. (2014) Istorychni vytoky antropotsentryzmu. [The historical origins of anthropocentrism]. *Zhurnal Bukovynskoho derzhavnoho medychnoho universytetu: naukovyi zhurnal.* № 2 (2). 39–43. (in Ukrainian)

3. Meshtanov A. O. (2021) Teotsentryzm u svitohliadnii dynamitsi liudyny: sproba filosofskoi refleksii [Theostentism in the worldly dynamics of man: an attempt at philosophical reflection]. *Zbirnyk naukovykh prats «Hileia: naukovyi visnyk».* № 163. 53–57. (in Ukrainian)

4. Zaniuk S. S. (1997) *Psykholohiia motyvatsii ta emotsii.* [Psychology of motivations and emotions]. Red. vyd. vidd. Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky. (in Ukrainian)

5. Honcharova N. O., Horbenko Yu. L., Kaliuzhna Yu. I. (2018) *Psykholohiia rozvytku osobystosti u pidlitkovomu ta rannomu vitsi.* [Psychology of personality development in adolescence and early age]. P.: Astraia. (in Ukrainian)

6. Dolynska L. V. (2008) Maksymchuk N. P. *Psykholohiia tsinnisnykh oriientatsii maibutnoho vchytelia.* [Psychology of cynical orientations of the future teacher]. Kamianets-Podilskyi. (in Ukrainian)

7. Hlazunova I. K., TsIuI He. (2021) Motyvatsiia do navchalno-vykonavskoi diialnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva: zmist i struktura. [Motivational to educational and performing activities of the future teacher of musical art: content and structure]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky: naukovyi zhurnal.* № 199. 97–102. (in Ukrainian) DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-199-97-102

8. Tatarko K. O. (2024) Metody ta pryiomy formuvannia vykonavskoi kultury maibutnikh artystiv-vokalistiv na zaniattiakh solnoho spivu. [Methods and techniques for the formation of the performing culture of future vocal artists on solo singing] *Naukovyi chasopys UDU im. M. P. Dragomanova. Seriia 14. Teoriia i metodyka mystetskoi osvity.* Vypusk 31. 107–113 (in Ukrainian) doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.15

9. Bahrii T. (2023) Motyvatsiinyi aspekt muzychno-vykonavskoi pidhotovky maibutnoho pedahoha-muzykanta. [The motivational aspect of the musical and performing approach of the future pedagogue-musician] *Naukovyi visnyk Melytopolskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: pedahohika.* № 2 (31) 109–113 (in Ukrainian).

10. Romanenko L. V. (2014) Analiz doslidzhenosti problemy formuvannia profesiinoho interesu maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u psykholoho-pedahohichnii literaturi. [Analysis of the study of the problem of formation of professional interest of future qualified workers in their psychological and pedagogical literature] *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Pedahohichni nauky.* Vypusk 4. (in Ukrainian)

11. Butrei D. I. (2024) Zmist i komponentna struktura tvorchoi indyvidualnosti maibutnikh artystiv-vokalistiv na zaniattiakh solnoho spivu. [Content and component structure of the creative individuality of future vocal artists on solo singing] *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi: naukovyi zhurnal.* № 9. 41–46 (in Ukrainian) DOI: https://doi.org/10.28925/2518-766X.2024.97

12. Oliinyk T. I. (2017) Orhanizatsiia samovdoskonalennia kontsertno-vykonavskoi maisternosti studentiv-instrumentalistiv u protsesi fakhovoi pidhotovky. [Organization of self-improvement in concert performance skills of instrumentalist students in the process of professional training] *Zbirnyk naukovykh prats.* Vypusk 2. 122–129. (in Ukrainian)